

ชื่อโครงการ	การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมเพื่อการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นหมู่บ้าน ศาลาแดงเหนือ กรณีศึกษา: โครงการบริการวิชาการแก่สังคม Participatory Communication for Preserving Local Wisdom of North Saladaeng Village: A Case Study of Social Academic Service
ชื่อผู้วิจัย	อาชวิษฐ์ กฤษณสุวรรณ
ระยะเวลาที่ทำวิจัย	(มีนาคม 2558 – กุมภาพันธ์ 2561)
ผู้สนับสนุนการวิจัย	มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งที่ได้จากการดำเนินงานของการบริการวิชาการแก่สังคม และทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ของคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ โดยผู้วิจัยได้ตั้งวัตถุประสงค์ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ 1) เพื่อศึกษากระบวนการสื่อสารเพื่อการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นของคนในหมู่บ้านศาลาแดงเหนือ 2) เพื่อศึกษากิจกรรมการมีส่วนร่วมของมหาวิทยาลัยกับชุมชนผ่านโครงการบริการวิชาการแก่สังคม 3) เพื่อศึกษาการรับรู้อัตลักษณ์มรดกในมุมมองของคนในพื้นที่กับคนภายนอกหลังจากที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมมรดกชุมชน โดยใช้วิธีวิจัยเชิงผสานวิธี คือ มีทั้งงานวิจัยเชิงปริมาณ และงานวิจัยเชิงคุณภาพ

ผลที่ได้จากงานวิจัยในครั้งนี้ พบว่า บริบทชุมชนที่แตกต่างกันด้วยการผสมผสานระหว่างคนไทยกับคนไทยเชื้อสายมอญ มีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่มีภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนเอง คือ การแต่งกาย วิถีชีวิต งานประเพณีวัฒนธรรม อาหาร ศาสนา ส่วนกระบวนการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมนำมาซึ่งผลในระดับบุคคล ชาวบ้าน และชาวบ้านมีศักยภาพในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ก่อให้เกิดความภาคภูมิใจ ส่วนระดับกลุ่มบุคคลนั้นเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ได้ร่วมคิดร่วมทำ จากประสบการณ์ที่แตกต่างกัน แต่สามารถมาหาช่องว่างในการทำงานร่วมกันได้ ก่อให้เกิดการเป็นเจ้าของร่วมกัน และผลระดับชุมชน พบว่า การนำรูปแบบการเรียนรู้ที่ประสบความสำเร็จในชุมชนหนึ่งไปใช้ในอีกชุมชนหนึ่ง มีทั้งปัจจัยทั้งภายในและภายนอกชุมชนยังเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา จึงต้องมีการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ในแต่ละชุมชนอย่างต่อเนื่อง

นอกจากนี้กิจกรรมการมีส่วนร่วมของมหาวิทยาลัยกับชุมชน พบว่าเป็นกิจกรรมในรูปแบบของการบูรณาการเรียนการสอน อาทิ การจัดประชุม เวทีเสวนา สื่อกิจกรรมต่าง ๆ ภายใต้กรอบแนวคิด University Social Responsibility (USR) มีสื่อกิจกรรมที่เกิดขึ้นหลัก ๆ คือ

เวทีเสวนา (1) บัดฝุ่นภูมิปัญญาคันทีมาเชียงรากน้อย (2) ถอดรหัสคัมภีร์โบราณ ส่วนสื่อกิจกรรมที่ดำเนินการร่วมกัน คือ (1)กิจกรรมปั่นจักรยาน 3-3-9 ปันรัก ปันรู้ (2) กิจกรรมมอญซ่อนภูมิ ซึ่งทั้ง 2 กิจกรรมก็มีกิจกรรมย่อย ๆ เช่น ถนนคนมอญ ห้องเรียนชีวิต นิทรรศการภาพเก่าเล่าเรื่อง การฉายภาพยนตร์ และละครเวทีอัตชีวติมอญ เป็นต้น กิจกรรมทั้งหมดทำให้พบบ่องค์ความรู้ของคนในพื้นที่ โดยที่แตกต่างจากงานวัดทั่วไปเพราะเกิดจากการขับเคลื่อนเองภายในชุมชน ชาวบ้านเป็นเจ้าของงาน กิจกรรมภายในงานสะท้อนให้เห็นถึงอัตลักษณ์ความเป็นมอญ ที่สำคัญเน้นการสืบทอดวิถีเพื่อให้เกิดพื้นที่สร้างสรรค์เป็นต้นแบบของความยั่งยืนทางวัฒนธรรม

นอกจากนี้แล้วการรับรู้อัตลักษณ์มอญในมุมมองของคนในพื้นที่กับคนภายนอกพบว่า สื่อกิจกรรมทำให้ความรู้ของผู้เข้าร่วมที่เคยคิดไม่เหมือนกันกลับมามีความเห็นอกเห็นใจ และในความรู้ที่นั่นสามารถรู้จักความเป็นมอญใกล้เคียงกันมากขึ้น ลดความแปลกแยกในส่วนช่องว่างระหว่างวัยได้ โดยลักษณะกิจกรรมที่ผูกพันข้องเกี่ยวกับวิถีชีวิต ภูมิวิถีประวัติศาสตร์ ประเพณี วัฒนธรรม อาหาร และเศรษฐกิจการค้าขาย

Abstract

This research is part of the social academic service and art and culture maintenance of the School of Communication Arts, Bangkok University. The objectives are 1) to explore the communication process of local wisdom inheritance of the people in Sala Daeng Nua Village; 2) to study the community engagement activities through the social academic service of Bangkok University; 3) to study the Mon's identity perceived by local people and outsiders after taking part in "Mon Son Poom" (The Hidden Mon's Local Wisdom) activity. The mixed research methodologies including quantitative and qualitative methods are used in this study.

The study finds that the Sala Daeng Nua community is a combination of Thai and Mon people. Each group has its own local wisdom: costumes, ways of life, traditions, cultures, food, and religions. The results from participatory communication research can be grouped into three levels. In an individual level, the locals, both Thai and Mon in the community, possess the learning and self-development capacity. As a group, in spite of their differences, the locals can work together by exchanging knowledge and sharing experiences, which leads to sense of co-ownership on The Hidden Mon's Local Wisdom activity. In a community level, the finding shows that in order to use a successful learning model of one community with another community, internal and external factors must be considered because they change all the time. Therefore, learning model for each community must be constantly developed.

In addition, the engagement activities between Bangkok University and community are in forms of knowledge integration, such as a panel discussion and activities under the concept of University Social Responsibility (USR). The main activity is a panel discussion on 1) Dusting Off Local Wisdom – Finding the Origin of Chiang Rak Noi; 2) Decoding Palm-Leaf Scriptures. The activities that the community, the faculty, and students work together include 1) 3-3-9 Creative Space Project ... Cycling for Preservation, Sharing Knowledge; and 2) The Hidden Mon's Local Wisdom. There are also sub activities within these two activities, such as Mon's Road, Life Classroom, Old Photos Exhibition, Movies, and Mon's Way of Life Stage Play, etc. All activities have led

to the knowledge body of the locals. This is different to typical temple fairs as the activities mentioned above were driven by the community, owned by the locals. The activities also reflect Mon's way of life and, more importantly, focus on the transfer of ways of life in order to create a creative space for sustainable culture.

Moreover, the findings also show that the activities also help narrow the gap between the perception of Mon's identity held by the locals and outsiders as well as the age gap between older and younger people in the community. The activities are those that relate to ways of life, history, tradition, culture, food, and economic trade.